

לייבש אך בזהירות ובחוכמה

להביא לירידה מסוימת בתנובת החלב בתחלובה הבאה אבל אנו צפויים לקבל "פיצוי" על הפגיעה העתידית בתוספת ימי החליבה בסוף התחלובה הנוכחית, בתקופה בה אנו רוצים לייצר יותר חלב, במחירי חלב ותנאי חריגה נוחים יותר בהשוואה לחורף. בכל מקרה אין הגיון לבצע שינוי דרמטי באורך היובש, כזה שיחייב שינוי של קבוצות הזנה, מקבוצת יבשות והכנה לקבוצת "פשרה" בלבד.

מאפיינים טרם דחיה

יש לקחת בחשבון מספר מאפיינים של הפרה בטרם נדחה את מועד הייבוש ונקצר את היובש:

- מבכירות רגישות יותר ליובש קצר, לא מומלץ לבצע קיצור משמעותי של תקופת היובש המקובלת במשק
- פרות שמנות נוטות לסבול פחות ממאזן אנרגיה שלילי סביב ההמלטה לאחר תקופת יובש קצרה. בפרות שמנות הנזק מיובש קצר צפוי להיות קטן יותר. נקודות חשובות שיש לקחת בחשבון בכל משק
- יש להימנע בכל מקרה מתקופות יובש קצרות מ-40 ימים. ולכן יש לתכנן - כ-45 ימי יובש, עקב השונות באורך ההיריון, וחוסר יכולת לדעת מראש את מועד ההמלטה המדויק
- בתקופת הקיץ ימי ההיריון קצרים בממוצע ביום וחצי בהשוואה לאורך ההיריון בחורף
- חשוב לבצע צינון של קבוצות היבשות וההכנה שלוש פעמים ביום, 45 דקות בכל פעם. צינון היבשות מצמצם משמעותית את נזקי הקיץ ומביא לתוספת ג"ק של כ-3 ק"ג ליום בתחלובה העוקבת.
- שיכון הפרות היבשות בתנאים נוחים בדומה לשיכון החולבות. יש לאפשר לפרות היבשות שטח מרביץ מתאים, גישה נוחה ומרווחת לאבוס ואוורור מספיק.

● **לסיכום:** קיצור מבוקר של תקופת היובש בקיץ יאפשר ייצור של יותר חלב בקיץ. יש לשקול בזהירות את מידת הקיצור ואת הפרות בהן הדבר כדאי. ▲

היובש ללא נזק נראה לעין. הקבוצה הרגישה ביותר ליובש קצר על פי הספרות ועל פי הנראה בשדה היא המבכירות. המבכירות צריכות כ-5 ימי יובש יותר מהפרות הבוגרות, בכל מדיניות ייבוש בה ננקוט. הקבוצה הראשונה להיפגע ממדיניות יובש קצר תהיה תמיד הפרות בתחלובה שניה שיובשו מאוחר כמבכירות. הבעייתיות שבהשוואה בין יובש ארוך וקצר באותו משק, כפי שמבוצע בדו"ח רפואת העדר, היא שחלק מהפרות עם יובש קצר עברו יובש קצר כתוצאה מהמלטה מוקדמת, או בעיה בריאותית ולכן קשה להשוות אותן לפרות הסטנדרטיות בעדר, שהמליטו במועדן. בניסוי רחב היקף שנערך על ידי שושני וחוב ופורסם לאחרונה ב-Dairy of Journal Science - בוצעה השוואה מתוכננת ומבוקרת בין מדיניות יובש שונה 5-ב משקים. בכל אחד מהמשקים הפרות חולקו אקראית לתקופת יובש קצרה של 40 או יובש סטנדרטי של 60 ימים. הפרות שעברו יובש קצר הניבו לרוב פחות חלב בתחלובה העוקבת, אולם כאשר נלקחה בחשבון תוספת החלב מעשרים ימי החליבה הנוספים שהתקבלו בסיום התחלובה, עקב קיצור תקופת היובש, התקבל יתרון משמעותי לתקופת היובש הקצרה. (40 לעומת תקופת היובש הסטנדרטית 60) בנוסף, נמצא כי 76% ו-60% מהפרות בקבוצת היובש הסטנדרטי והקצר בהתאמה, איבדו מצב גופני בין תחילת תקופת היובש להמלטה. זהו מצב לא רצוי, שיכול להעיד על עקה מסוימת בתקופת היובש, אולי עקב חוסר צינון מספיק. ולכן ניתן לומר: אם הפרות נתונות בתנאים קשים בתקופת היובש כדאי שיהיו בהם כמה שפחות זמן. סקירת ספרות מקיפה (al et Ariette. 2013) שבחנה 24 עבודות שונות שהשוו יובש קצר ליובש סטנדרטי, נמצאה ירידה ממוצעת של 5.4% בייצור החלב בתחלובה העוקבת לאחר יובש קצר בהשוואה ליובש הסטנדרטי (הבדל של 540 ק"ג בתנובה של 12000 ק"ג). בהתחשב בכל האמור לעיל, קיצור תקופת היובש במספר ימים (10%-5%) בתקופת הקיץ יכול להוות כלי ממשקי יעיל לייצור של חלב נוסף בקיץ. ככל שתקופת היובש ארוכה יותר יש מקום רב יותר לקיצור היובש. קיצור תקופת היובש עלולה

האם יש הצדקה כלכלית לקצר את אורך תקופת הייבוש בקיץ?

דחיית מועד הייבוש היא דרך פשוטה וקלה, לכאורה, להעלות את כמות החלב בקיץ. על ידי דחייה של מועד הייבוש בתקופת הקיץ נוכל לקבל עוד חלב בקיץ. האם הדבר משתלם? מה תהיה הפגיעה בתחלובה העתידית?

ד"ר עומר קליין

תקופת הייבוש חיונית להתחדשות תאי האפיתל ברקמת העטין ומאפשרת עליה במספר תאי האפיתל המפרישים החלב, דבר שמביא לתנובות חלב גבוהות משמעותית בתחלובה העוקבת. אולם מבחינה מטבולית תקופת הייבוש היא תקופה בעייתית, כלומר, דרישות ההזנה של הפרה היבשה נמוכות בהרבה ביחס לפרה החולבת. בפרט, המעבר ממנת יבשות למנת חולבות בסיום הייבוש בו תחילת התחלובה, עלול להביא למחלות מטבוליות, במידה ואינו מלווה בפעילות ממשקית מתאימה. רוב החוקרים כיום תמימי דעים כי תקופת ייבוש קצרה מ-40 ימים לא תאפשר רגנרציה תקינה של אפיתל העטין ותביא לנזק משמעותי בייצור חלב בתחלובה העוקבת. אולם קיימות דעות שונות לגבי אורך תקופת הייבוש האידיאלית הדרושה לפרה. הגישה השמרנית דוגלת בייבוש ארוך שבין ל-60-70 ימים. במשקים הנוקטים במדיניות ייבוש ארוך יש קבוצות הזנה נפרדות: יבשות רחוקות מהמלטה וקבוצת הכנה עם מנה מתאימה לכל קבוצה. על פי גישה זו קיצור של תקופת הייבוש יפגע בתנובת החלב בתחלובה העוקבת ולכן אינו כדאי. גישה הדוגלת בייבוש קצר, המבוצעת בכמה משקים בישראל מקנה לפרה 40-50 ימי ייבוש בלבד. במשקים הנוקטים במדיניות ייבוש קצר יש קבוצת יבשות אחת עם מנת "פשרה" המכילה ערכי אנרגיה וחלבון גבוהים בהשוואה למנת יבשות רחוקות מהמלטה בממשק שמרני.

השפעות שונות

על פי דוחות רפואת העדר המבוצעים במשקים ניתן לראות השפעות שונות למדיניות ייבוש קצר במשקים שונים, או כפי שאומר ד"ר עודד ניר "לכל משק אמת משלו". יש משקים בהם רואים נזק למדיניות ייבוש קצר, ויש משקים המקצרים את ימי

בכל מדיניות ייבוש בה ננקוט. הקבוצה הראשונה להיפגע ממדיניות ייבוש קצר תהיה תמיד הפרות בתחלובה שניה שייבושו מאוחר כמבכירות

